

är att frågandet kan upplevas som tjatigt. Det kan också ge läsaren föreställningen om att han verkligen är den som är satt att svara på frågorna, dvs att framställningen är objektivt frågande. Och det är inte Kidder! Efter genomläsning av ett par kapitel står det ganska klart att Kidder vill något med sin bok. Kidder redovisar teorier, speglar samhället och ställer frågorna på ett sådant sätt att det är uppenbart att han måste föredra vissa teorier och vissa lösningar framför andra. Bara den ordningen han låter teorierna vara kritiska till varandra gör att vissa teorier helt enkelt slås ut, på grund av den överväldigande kritik de går till mötes.

En stor fördel med boken är att den positivt givna rätten inte ställs i centrum. Respekten för rätten bryts sakta men säkert ned. Rätten framställs aldrig som en samhällets

stöttepelare och det är inte uppenbart att en bättre formulerad lag skulle lösa problemet. Istället fokuseras alla de andra förhållanden som inverkar på samhällets givna kurs, t ex organisation och sociala nätverk. Den svenske läsaren kan kanske ställa sig frågande till betoningen av personliga relationer inom juristkåren, men antalet golfklubbar ökar faktiskt här i landet.

Över lag är omdömet dock att det är en mycket bra lärobok som Kidder låtit se dagens ljus. Den kan varmt anbefallas som lärobok på grundnivå i utbildningen, under förutsättning att denna leds av en kunnig lärare som dels kan fylla ut framställningen med den europeiska traditionen och dels förmår att peka ut de amerikaniseringar som kan bli förödande för eleven.

Lars Ericsson

Stig Strömholm
A SHORT HISTORY OF
LEGAL THINKING
IN THE WEST

Pp 317

Stockholm: Norstedts 1985

Stig Strömholm, en av landets mer prominenta och mångsidiga juridikprofessorer, har utkommit med en bok vars titel vid första ögonkastet avskräcker den mindre initierade läsaren. Men trots bokens väldigt omfattande ämnesområde är den förhållandevis tunn och kortfattad. Alltså en gängse introduktionsbok.

När det gäller att beskriva och klargöra rättsliga tänkesätt under gångna perioder har Strömholm förmodligen ställts inför mer än en tankeställare. Ett problem som han explicit redogör för är frågeställningen vad som är att betrakta som historia och vad som är vår samtid. Strömholms bok behandlar tiden fram till 1900. En avgränsning som kanske kan ifrågasättas. Intressanta rättsliga händelser och tankegångar under 1900-talet, som har betydelse för den fortsatta historiska utvecklingen, faller på så sätt automatiskt bort. Men Strömholms avgräns-

ning främjar i och för sig klarheten i hans beskrivning. Boken håller en jämn standard från pärm till pärm.

Ett vanligt fenomen i böcker liknande Strömholms är att händelser och idéer närmare vår nutid beskrivs väldigt slarvigt och förhastat. Det finns ett annat problem som förmodligen Strömholm har brottats med. Det berör frågan ifall man anser det viktigt att ge en *allmän* översikt eller ifall man vill inrikta sig på *specifika* händelser och tankar som anses ha haft stor betydelse för samhällsutvecklingen. Strömholm tar avstamp i den allmänna hållningen. Det gör boken ytlig. Kort sagt, det som skrivs är klart men något ytligt. Det kan sägas att på bokens 300 sidor dyker i det närmaste lika många mer eller mindre kända personer upp.

Det intressanta innehållet i den historiska ram som Strömholm ger de rättsliga tänkesätten, är redogörelsen dels för hur olika filosofer tidigare försökt grunda lagar i naturrättsliga eller sociala och psykologiska utgångspunkter, och dels för hur naturrätten har kritiserats. Via en genomgång av den gudomliga viljan (Plato, Aristoteles),

Guds vilja (Thomas av Aquino), samhällskontraktet (Hobbes, Locke, Rousseau) och folkanden (Hegel) kommer Strömholm i sin redogörelse fram till den positivistiska hållningens allt mer dominerande ställning under 1800-talet. Det antinaturrättsliga tänkesättet renodlas i och med positivismens fömekande av några möjliga referenser till eviga värden. Det fanns inga regler, inga värden, utanför den positiva lagen. Denna tid kännetecknas enligt Strömholm av *ideologisk rotlöshet*. Och nu är Strömholm i sin beskrivning av rättsliga tänkesätt framme vid det 20:e århundrandet - vår samtid. Här slutar boken.

Om Strömholms bok hade varit skriven på svenska hade den kunnat ha stor betydelse, men nu är den en i mängden. Boken ger dock läsaren mycket kuriosas och en allmänbildning. Något som *faktiskt* tycks vara Strömholms ambition: "att avhjälpa hunger med mer än kavriar". Men för dem som vill ha en ingående analys av gångna tiders rättsliga tänkesätt förefaller boken vara ett sätt att tillaga bouillabaisse på en massa fiskpinnar.

Bo Carlsson

